

HØRINGSSVAR

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Til: Høyringar, JD
Saksbehandler: Inger Marie Sunde
Godkjent av: Skriv inn godkjent av.
Kopi til:
Saksnr./Public 360: 24/02384-2
Dato: 16.01.2025

HØRING - ENDRINGER I POLITIREGISTERLOVEN OG GRENSELOVEN MV.

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat av 20. november 2024, med frist for å inngi høringsuttalelse 20. januar i år.

Politihøgskolen mener det er viktig at lovgiver tilrettelegger for at politidata kan brukes til utvikling og testing av informasjonssystemer, slik det foreslås i høringsnotatet. I høringsuttalelsen foreslår Politihøgskolen at loven også bør tilrettelegge for behandling av politidata til å utvikle og teste nye informasjonssystemer i politiet som skjer innen rammen av anvendt forskning.

1. Ad: Høringsnotatet punkt 2.6.3.1

Politihøgskolen er enig i at testing og utvikling av systemer som skal brukes til politimessige formål, må kunne innfortolkes i formålene nevnt i LED artikkel 1 nr. 1 og i politimessige formål, og at LED dermed gjelder for denne behandlingen (s. 13 første avsnitt). For å unngå tvil (se f.eks. fotnote 2 i høringsnotatet), bør adgangen til å foreta testing og utvikling fremgå uttrykkelig av lovteksten, slik departementet foreslår.

2. Ad: Bruk av politidata i anvendt forskning for å utvikle og teste informasjonssystemer som skal brukes av politiet for politimessige formål

Høringsnotatet begrenser seg til kun å gjelde testing og utvikling som utføres av politiet selv, jf. blant annet presiseringen om at «forslaget medfører ikke at opplysningene skal kunne utleveres til andre» (punkt 2.6.3.11, s. 21 siste avsnitt). Politihøgskolen ser imidlertid behov for at lovgiver i denne omgang også sørger for at politidata kan brukes til testing og utvikling av informasjonssystemer for de samme formål som nevnt i notatet, men som skjer innen rammen av anvendt forskning. Forskning som nevnt innebærer behov for å kunne dele dataene med forskningsinstitusjonen i prosjektet.

Bakgrunn:

Politiet forsøker i dag å oppnå et tettere samarbeid med forskningsinstitusjoner for å kunne utvikle kunstig intelligens til bruk for politiets formål. Det kan for eksempel vises til Politidirektoratets og noen underliggende organisasjoners mangeårige deltakelse i CCIS (Centre for Cyber- and Information Security) ledet av NTNU, PrevBOT prosjektet som har vært til vurdering i Datatilsynets sandkasse for kunstig intelligens hvor Politihøgskolen og Politiets IT-tjeneste samarbeidet med CAIR/ Universitetet i Agder ([Politihøgskolen, sluttrapport: PrevBOT | Datatilsynet](#)), og AI4Interviews hvor Oslo PD blant annet samarbeider med NTNU ([Prosjekt #2557785 - AI4INTERVIEWS: Artificial Intelligence in Innovation of Investigative Interviews Speech-To-Text and Text Analysis Using Machine Learning \(331893\) - Cristin](#)).

Videre, i forbindelse med den utlyste «KI milliarden» deltar politiet v/ Politihøgskolen, Kripos og Politiets IT-tjeneste, som partnere i CAIR/UiAs søknad, og så vidt forstås er politiet også med i andre søknader. Samarbeidsprosjekter som nevnt kan medføre behov for at politiet deler sine data med forskningsinstitusjonen som besitter den tekniske kompetansen. Når slike prosjekter har til formål å utvikle KI-systemer som understøtter politiets oppgaveløsning, er aktiviteten sammenlignbar med «testing og utvikling» slik dette defineres i høringsnotatet punkt 2.3. Her fremgår det at begrepene omfatter både «videreutvikling av eksisterende systemer og at helt nye systemer lages» (s. 5 øverst). Adgangen til å bruke data bør derfor være den samme.

Et forskningsprosjekt som har konkretisert formålet til å gjelde politiets behov for et bestemt KI-system, er anvendt forskning, dvs. forskning som er «primært rettet mot bestemte praktiske mål eller anvendelser». Anvendt forskning skiller seg fra grunnforskning som utføres primært for å skaffe til veie kunnskap «uten sikte på spesiell anvendelse eller bruk.»¹

Selv om politiet stadig søker å styrke IT-kompetansen sin, er det avhengig av samarbeid med forskningsinstitusjoner for å skaffe seg tilgang til teknologi som bidrar til løsning av politiets oppgaver. Den raske teknologiutviklingen er en grunn til dette, og en annen er at de strenge kravene til høyrisiko KI systemer som følger av KI forordningen (2024/1689/EU) antas å lede til at det kommersielle tilbudet av slike systemer reduseres. For å få tilgang til nødvendig teknologi må politiet derfor ta større ansvar for utvikling, noe som medfører behov for tettere samarbeid med relevante forskningsinstitusjoner. I slike prosjekter vil politiet typisk ta rollen som «bruker», dvs. den som har et behov som prosjektet retter seg mot. Politiet stiller med problembeskrivelse og fenomenforståelse. Dersom anonymisering ikke lar seg gjøre og syntetiske data ikke er representative for situasjonen, må politiet i tillegg bidra med sine lovlig innsamlede data for å kunne trene opp og teste KI modellen. Forskningsinstitusjonens bidrag vil være å bruke sin kompetanse og teknologi til å realisere et KI-system som dekker politiets behov. Som partner i forskningsprosjektet sørger politiet for at utformingen av søknaden om forskningsmidler treffer ens behov, og politiets eksperter deltar i gjennomføringen gjennom prosjektperioden.

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning oppfordrer til felles tverrsektoriell og tverrinstitusjonell innsats og presiserer at vi «trenger sterke forskningsmiljøer med forankring i den norske konteksten som kan samarbeide om å styrke både forsvarssektorens og den sivile sektorens evne til å forstå og utnytte ny og banebrytende teknologi, også rent operativt» (Meld. St. 5 (2022-2023) punkt 3.5.1.7). Som del av sivil sektor omfatter dette også politiet.

¹ Definisjonene er gjengitt fra OECDs Frascati manual, se ([FoU – forskning og utvikling – Store norske leksikon](#)). Besøkt 8. januar 2025.

Langtidsplanens oppfordring er fulgt opp i Forskningsrådets hovedutlysning til den såkalte «KI milliarder» som skal realisere norske forskningssentre på kunstig intelligens ([Forskningssentre for kunstig intelligens \(KI-senter\)](#)), med frist 15. januar 2025.² Blant kravene som stilles finner man at sentrene skal

- Utvikle ny kunnskap, teknologi og/eller løsninger som fortløpende spres og tas i bruk til å skape verdi for samfunnet, og
- Styrke vår nasjonale evne til å løse komplekse problemstillinger gjennom tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid.

Utlysningen har dermed et tydelig fokus på anvendt forskning, dvs. at man er ute etter forskning som dekker et brukerbehov. Dette har gjort utlysningen relevant for politiet som partner inn i søknader.

Et utviklingstrekk i samme retning er etableringen av Europol Innovation Lab som bevisst knytter til seg et nettverk som inkluderer forskningsinstitusjoner. Europol har også en stemme inn i utformingen av EUs forskningsprogrammer (Horizon Europe). Men for at politiet skal kunne utnytte mulighetene for det ønskede samarbeidet med forskningsinstitusjonene bør også regelverket tilrettelegge for det.

Gjeldende rett

Etter gjeldende rett kan politiets taushetsbelagte data bare «gis til bruk for forskning» dersom det er gitt samtykke til det fra riksadvokaten, Politidirektoratet eller Justisdepartementet, jf. politiregisterloven § 33 annet, jf. første ledd. Ordlyden legger ikke begrensninger på forskningsformålet og gjelder følgelig ethvert forskningsprosjekt som har behov for taushetsbelagte politidata. Dataene er opprinnelig innhentet for å løse en oppgave som faller inn under de politimessige formålene nevnt i politiregisterloven § 2 nr. 13. Bruk av dataene til forskning er dermed å regne som såkalt viderebehandling. Siden bestemmelsen favner ethvert forskningsprosjekt hvor det er tale om å bruke slike data, gir den grunnlag for å skille mellom forskningsprosjekter hvor dataene viderebehandles for et nytt formål som er uforenlig med det opprinnelige innhentingsformålet, og prosjekter hvor formålet er forenlig med innhentingsformålet.

Grunnlag for slik differensiering følger allerede av LED som i artikkel 4 nr. 2 bestemmer at data kan viderebehandles for et formål som faller inn under artikkel 1 nr. 1, dvs. politimessige formål. Viderebehandling er dermed å anse som forenlig med det opprinnelige innhentingsformålet såfremt viderebehandlingsformålet faller inn under artikkel 1 nr. 1. Fortalepunkt 29 støtter dette ved å si at viderebehandling som nevnt «should be permitted». Det kreves at behandlingen har rettslig grunnlag og er nødvendig og proporsjonal i forhold til formålet, og at den har en behandlingsansvarlig, som kan være den opprinnelige eller en annen (artikkel 4 nr. 2 bokstav a og b og fortalepunkt 29). Det åpnes dermed for at også en forskningsinstitusjon kan være behandlingsansvarlig. I tillegg følger det direkte av artikkel 4 nr. 3 at viderebehandling kan skje for vitenskapelig formål («scientific use»), forutsatt at passende garantier er etablert for å sikre den registrertes rettigheter og friheter. Vilkårene etter nr. 2 og 3 kan oppfylles gjennom de tiltak som høringsnotatet allerede har foreslått for testing og utvikling som utføres av politiet selv.

² Besøkt 8. januar 2025.

Det at forskningsinstitusjonen selv også vil ha en egeninteresse i prosjektet er ikke nødvendigvis noe hinder for å anse viderebehandlingen som forenlig. Forskningsinstitusjonen vil for eksempel ha interesse i å videreutvikle sin teknologiske nyvinning og gjøre den mer robust, gjennom et forskningsprosjekt med politiet hvor man kan utnytte reelle data. Dette formålet er imidlertid ønskelig sett fra samfunnets side, siden teknologien nettopp blir nyttig for politiet, og er sammenfallende med politiets.

LED artikkel 4 gir altså to grunnlag for å differensiere mellom anvendt forskning for å teste og utvikle informasjonssystemer til bruk for politimessige formål, og annen forskning som bruker politidata. Eksempler på det siste kan være forskning på politiets datasystemer for å kartlegge beslutningsprosesser, forskning på politiets håndtering av spesifikke sakstyper, på avhørsmetoder, forskning som gjelder ofre og gjerningspersoner, osv. Behandlingsgrunnlag for slik forskning må søkes i GDPR, jf. LED artikkel 9.

Forslag

Når det først legges til grunn at testing og utvikling av informasjonssystemer utført av politiet selv, direkte omfattes av politimessige formål (jf. høringsnotatet), følger det at utlevering/deling av data med en forskningsinstitusjon for tilsvarende formål må anses som viderebehandling for et formål som er forenlig med det opprinnelige. Politiregisterloven § 33 bør tydeliggjøre forskjellen mellom bruk av data til forenlig eller uforenlig formål. Datadeling for forskningsformål som er uforenlige med innhentingsformålet bør følge den gjeldende ordningen, jf. § 33.

Politihøgskolen foreslår derfor at det tas inn et nytt ledd i politiregisterloven § 33 som bestemmer at taushetsplikten kan oppheves for anvendt forskning som har til formål å teste og utvikle informasjonssystemer som skal understøtte politimessige formål. Alternativt kan det tas inn en ny setning i § 32 som bestemmer at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger brukes for dette formålet. Gjennom henvisning til andre relevante bestemmelser bør det etableres tilsvarende sikkerhetsgarantier som de som gjelder for testing og utvikling som utføres av politiet selv.

Med hilsen

Med hilsen

Nina Skarpenes
rektor

Annette Kathrine Sund
spesialrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler: Professor Inger Marie Sunde